

ΜΟΥΣΕΙΟ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΟΤΟΠΙΩΝ - ΥΓΡΟΤΟΠΙΩΝ

14^ο χιλ. Θεσσαλονίκης – Μηχανιώνας
57001 Θέρμη
Τηλ. : 2310 473 320, Fax: 2310 471 795
E-mail: ekby@ekby.gr

«GR3000004 Βραυρώνα – παράκτια θαλάσσια ζώνη»

Β ΦΑΣΗ

Παραδοτέο Α

Φάκελος με την υφιστάμενη κατάσταση

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα	1
1. Γενικά Στοιχεία	2
2. Ενέργειες που πραγματοποιήθηκαν κατ' εφαρμογή του άρθρου 6 της ΠΣ για την ενότητα Α1	2
3. Ενέργειες που πραγματοποιήθηκαν κατ' εφαρμογή του άρθρου 6 της ΠΣ για την ενότητα Α2	4
4. Αποτελέσματα ενεργειών για ενότητες Α1 και Α2	4
Παράρτημα Ι: απόψεις φορέων (κατά χρονολογική σειρά άφιξης)	12

1. Γενικά Στοιχεία

Η Ειδική Ζώνη Διατήρησης «GR3000004 Βραυρώνα – παράκτια θαλάσσια ζώνη» εκτείνεται γύρω από την εκβολή του ποταμού Ερασίνου, περιλαμβάνει θαλάσσιο τμήμα που φτάνει νοτιώς των νησίδων Ασπρονήσια και Περαιτή έως τα βόρεια του Μαρκόπουλου. Καταλαμβάνει 2.669,24 ha, εκ των οποίων 423 ha είναι θαλάσσια έκταση. Το δυτικό όριο της περιοχής βρίσκεται στην ανατολική πλευρά του αεροδρομίου Ελ. Βενιζέλος. Διοικητικά υπάγεται στην Περιφέρεια Αττικής και ειδικότερα στον Δήμο Μαρκοπούλου Μεσογαίας της περιφερειακής ενότητας Ανατολικής Αττικής (Εικόνα 1). Οι οικισμοί στα όρια του Δήμου είναι μεταγενέστεροι του 1968.

Εικόνα 1. Όρια δήμου Μαρκοπούλου Μεσογαίας (κόκκινο) και περιοχή NATURA «GR3000004 Βραυρώνα – παράκτια θαλάσσια ζώνη» (πράσινο) (Google Earth).

2. Ενέργειες που πραγματοποιήθηκαν κατ' εφαρμογή του άρθρου 6 της ΠΣ για την ενότητα Α1

Με σκοπό την άντληση στοιχείων που αφορούν την έως τώρα υλοποίηση δράσεων, τον προγραμματισμό ενεργειών για το μέλλον αλλά και την ανίχνευση τυχόν προβλημάτων, έγινε επικοινωνία με Διαχειριστικές αρχές, υπηρεσίες και με τον Δήμο Μαρκόπουλου - Μεσογαίας. Επίσης, επιστημονικά στοιχεία αντλήθηκαν από επιστήμονες και φορείς (π.χ. Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Ερπετολογική Εταιρεία) που διεξάγουν έρευνες και δράσεις στις περιοχές του δικτύου Natura 2000 στην Αττική. Τέλος, πηγές από τις οποίες αντλήθηκαν στοιχεία είναι: Διαύγεια, Ιστοσελίδες των ΕΠ Αττικής (<http://www.papatikis.gr>), ΕΠΠΕΡΑΑ (www.epperaa.gr), και Ειδικής Υπηρεσίας Πολιτισμού (http://ep.culture.gr/el/Pages/projects_espa.aspx), Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ΕΠΑνΕΚ –κίνηση, Νέο ΕΣΠΑ 2014-2020 - Κύρια Στρατηγικά Κείμενα (http://www.antonistikotita.gr/imerida_2014/events.asp?cs=5) και η Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού Περιβαλλοντικών Δράσεων (www.eysped.gr).

Ειδικότερα:

a. Επικοινωνία με Διαχειριστικές αρχές

Όπως αναφέρεται η τηλεφωνική επικοινωνία με διαχειριστικές αρχές, έγινε για να αποτυπώσει τυχόν πληροφορίες για έργα που υλοποιούνται, πέραν των στοιχείων που ανευρίσκονται στις ιστοσελίδες που αφορούν στην πρόοδο υλοποίησης των επιχειρησιακών προγραμμάτων. Στο πλαίσιο αυτό, έγινε επικοινωνία με τους κάτωθι:

Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Αττικής
Μονάδα Α' Προγραμματισμού και Αξιολόγησης
Κουκούλης Ιωάννης, 213 150 1535

Αποτέλεσμα επικοινωνίας: Έργα για τις περιοχές Natura δεν εκτελούνται στο ΠΕΠ Αττικής 2007-2013 (έγινε εκχώρηση)

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος
«Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη»

Μονάδα Α' Προγραμματισμού και Αξιολόγησης
Συρόπουλος Χαράλαμπος, Προϊστάμενος μονάδας, 213 2142294
Πασσάς Νίκος, 213 2142 202

Αποτέλεσμα επικοινωνίας: Κατάλογος έργων για τις περιοχές Natura της Περιφέρειας Αττικής που είναι ενταγμένα στο ΕΠΠΕΡΑΑ 2007-2013

Ειδική Υπηρεσία Τομέα Πολιτισμού

Μονάδα Α' - Προγραμματισμού, Συντονισμού και Αξιολόγησης Πράξεων
Λαμπρινή Μπλουγούρα, 210 3307618

Αποτέλεσμα επικοινωνίας: Κατάλογος έργων πολιτισμού για τις περιοχές Natura της Περιφέρειας Αττικής

b. Επικοινωνία με ΟΤΑ

Η περιοχή της Βραυρώνας υπάγεται διοικητικά στον Δήμο Μαρκόπουλου - Μεσογαίας. Η επικοινωνία με τον Δήμο (επιστολή υπ' αρ. 2360/27.03.2015 του Δήμου σε απάντηση της υπ' αρ. 12367/16.2.2015 επιστολής μας), αφορά στην ενημέρωση για υφιστάμενες μελέτες και πληροφορίες αλλά και για τον μελλοντικό σχεδιασμό για την περιοχή (βλ. κατωτέρω).

c. Επικοινωνία με άλλους φορείς και ειδικούς επιστήμονες

Περαιτέρω, έγινε επικοινωνία με ειδικούς επιστήμονες από την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, το ΕΛΚΕΘΕ, την Ελληνική Ερπετολογική Εταιρεία, την Ελληνική Ζωολογική Εταιρεία, την Ελληνική Βοτανική Εταιρεία, τη Mom. Ταυτοχρόνως, αξιοποιήθηκε το αρχείο δεδομένων με τις συναντήσεις με ειδικούς επιστήμονες/φορείς/ενεργούς πολίτες στο πλαίσιο υλοποίησης του έργου ORIENTGATE. Ως αποτέλεσμα της επικοινωνίας προκύπτει ότι οι περισσότεροι φορείς δεν έχουν στοιχεία, μελέτες και δράσεις για την περιοχή της Βραυρώνας. Εξαιρεση αποτελεί το Πρόγραμμα Παρακολούθησης της Ορνιθοπανίδας στους Υγροτόπους της Αττικής, ένας εκ των οποίων είναι και ο υγρότοπος της Βραυρώνας, που υλοποιεί η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία. Το πρόγραμμα καταγραφής των πουλιών στους υγροτόπους της Αττικής είναι μια προσπάθεια συστηματικής καταγραφής και συλλογής πληθυσμιακών στοιχείων για τα

πουλιά σε αυτούς, έτσι ώστε να μπορούν να προσδιοριστούν η κατάσταση και οι τάσεις των πληθυσμών των ειδών. Ως αποτέλεσμα, προκύπτουν ετήσιες αναφορές του προγράμματος Παρακολούθησης της Ορνιθοπανίδας στους Υγροτόπους της Αττικής (2009, 2010, 2011, 2012). Επιπροσθέτως, η Ερπετολογική Εταιρεία περιλαμβάνει την περιοχή «GR3000004 Βραυρώνα – παράκτια θαλάσσια ζώνη» στις περιοχές του δικτύου Natura 2000 στις οποίες καταγράφει και αξιολογεί την κατάσταση διατήρησης των ειδών αμφιβίων - ερπετών των Παραρτημάτων II, IV και V της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, στο πλαίσιο του έργου του τρέχοντος έργου του ΥΠΕΚΑ (ΕΠΠΕΡΑΑ 2007-2013) «Εποπτεία και αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης ειδών αμφιβίων / ερπετών κοινοτικού ενδιαφέροντος στην Ελλάδα». Τέλος, η Μομ υλοποιεί προγράμματα καταγραφών παρατηρήσεων και θέσεων καταφυγίων της μεσογειακής φώκιας, μεταξύ των οποίων και η θαλάσσια περιοχή της Βραυρώνας.

3. Ενέργειες που πραγματοποιήθηκαν κατ' εφαρμογή του άρθρου 6 της ΠΣ για την ενότητα Α2

Στοιχεία για την περιοχή του δικτύου Natura 2000 GR3000004 «Βραυρώνα – παράκτια θαλάσσια ζώνη», αντλήθηκαν από την Εθνική Βάση Δεδομένων Natura 2000, καθώς η περιοχή GR3000004 εντάσσεται στο πανευρωπαϊκό δίκτυο σύμφωνα με τα στοιχεία της εν λόγω βάσης (Εθνική Βάση Δεδομένων Natura 2000. <http://cdr.eionet.europa.eu/gr/eu/n2000/envujeg6w/>). Επιπλέον, αντλήθηκαν στοιχεία από το ανωτέρω έργο της εποπτείας (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ, περίοδος αναφοράς 2007-2012). Ακόμη, διερευνήθηκε η βάση δεδομένων του Υπουργείου Πολιτισμού σε σχέση με τα μνημεία και τους κηρυγμένους αρχαιολογικούς χώρους της περιοχής (http://listedmonuments.culture.gr/result_declarations.php). Επιπροσθέτως, αναφέρεται η υλοποίηση του έργου ORIENTGATE της Περιφέρειας Αττικής, στο πλαίσιο του οποίου εκδόθηκε τον Νοέμβριο 2014 η Στρατηγική και άξονες δράσης για τη διατήρηση των υγροτόπων της Αττικής και την προσαρμογή τους στην κλιματική αλλαγή. Τέλος, για την περιοχή έγινε εκτεταμένη ανασκόπηση βιβλιογραφίας που αφορά σε επιστημονικές εργασίες, περιβαλλοντικές μελέτες, καθώς και δεδομένα που έχουν υποβληθεί στο πλαίσιο υλοποίησης προγραμμάτων (βλ. πίνακα 1 του κεφ. 4). Η ανασκόπηση της νομοθεσίας για την περιοχή δίδεται στον πίνακα 2 του κεφ. 4.

4. Αποτελέσματα ενεργειών για ενότητες Α1 και Α2

Οι κυριότεροι φορείς που υλοποιούν ή και προγραμματίζουν δράσεις στο παράκτιο έλος Βραυρώνας είναι ο Δήμος Μαρκόπουλου – Μεσογαίας και η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία. Αναφέρονται επίσης οι προβλέψεις της Στρατηγικής για τους υγροτόπους της Αττικής που αφορούν στην ΕΖΔ (Περιφέρεια Αττικής-ΕΚΒΥ).

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία

Στην περιοχή της Βραυρώνας, εδώ και πολλά έτη δραστηριοποιείται η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία (ΕΟΕ) με καταγραφές ορνιθοπανίδας και προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης που υλοποιεί για την περιοχή (http://ornithologiki.gr/page_cn.php?tID=1362&aID=387). Το πρόγραμμα καταγραφής των πουλιών στους υγροτόπους της Αττικής είναι μια προσπάθεια συστηματικής καταγραφής και συλλογής πληθυσμιακών στοιχείων για τα πουλιά σε αυτούς, έτσι ώστε να μπορούν να προσδιοριστούν η κατάσταση και οι τάσεις των πληθυσμών των ειδών.

Επιπροσθέτως, ο Δήμος Μαρκόπουλου φαίνεται πως έχει υψηλά στις προτεραιότητές του την προστασία της Βραυρώνας από ασύνετες πρακτικές και τη βελτίωση της εικόνας της. Οι δύο φορείς συνεργάζονται για τη βελτίωση της περιοχής, την αποτροπή περαιτέρω υποβάθμισης και την ανάδειξή της. Στο πλαίσιο αυτό, από τις υπηρεσίες του Δήμου απομακρύνθηκαν εκχώματα και άχρηστα υλικά από την εκβολή του Ερασίνου, που υποβάθμιζαν τον υγρότοπο. Τοποθετήθηκε μία ταμπέλα ενημέρωσης για την περιοχή. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα έργου ανάδειξης που έχει υλοποιηθεί στο παράκτιο έλος Βραυρώνας, το οποίο συνδυάζει φυσικό και αρχαιολογικό ενδιαφέρον, με πρωτοβουλίες της ΕΟΕ, της Β' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων και του Δήμου Μαρκόπουλου και με τη συμμετοχή του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών. Ειδικότερα, κατασκευάστηκε στην περιοχή το πρώτο μονοπάτι στην Ελλάδα για άτομα με προβλήματα όρασης. Το μονοπάτι, συνολικού μήκους 500 μέτρων, ξεκινά από το Μουσείο της Βραυρώνας, συνεχίζει ανατολικά του αρχαιολογικού χώρου και καταλήγει λίγο μετά τον ποταμό Ερασίνο. Είναι εξοπλισμένο με ειδικό σύστημα ξενάγησης για άτομα με προβλήματα όρασης το οποίο περιλαμβάνει ειδικές πινακίδες, ανάγλυφα σχεδιασμένες για ψηλάφηση, οι οποίες θα παρέχουν πληροφορίες για τον υγρότοπο, τα υγρολίβαδα, τις καλλιέργειες και τους θαμνώνες. Επίσης, διαθέτει σύστημα προσανατολισμού καθώς και ηχο-ακουστικό σύστημα, ώστε ο επισκέπτης να ακούει χαρακτηριστικά πουλιά του υγροτόπου. Η απομάκρυνση των άχρηστων υλικών και οι δράσεις ανάδειξης της περιοχής, έχουν προσελκύσει επισκέπτες και επισκέψεις σχολείων, και έχει αναβαθμιστεί η εικόνα της περιοχής – πρόκειται για μία καλή περίπτωση μελέτης υγροτόπων στην Αττική. Αξιοσημείωτο, είναι, τέλος, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Βραυρώνα: γνωριμία με έναν παράκτιο υγρότοπο» που υλοποιείται για περισσότερα από πέντε έτη από την ΕΟΕ.

Δήμος Μαρκόπουλου – Μεσογαίας

Ο Δήμος Μαρκόπουλου – Μεσογαίας, όπως αναφέρεται ανωτέρω, συνεργάζεται με τους ανωτέρω φορείς για την προστασία και ανάδειξη του παράκτιου έλους της Βραυρώνας. Σε ό,τι αφορά στον ποταμό Ερασίνο, στην επιστολή του ο Δήμος αναφέρει συνοπτικά τα εξής: λόγω των έντονων πλημμυρικών φαινομένων που παρατηρούνται μετά από κάθε μεγάλη βροχόπτωση, έχει εκπονηθεί μελέτη διευθέτησης του ρέματος, έργο που θα υλοποιηθεί από το Υπουργείο Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, σύμφωνα με την ΚΥΑ 129583/2007, περί έγκρισης περιβαλλοντικών όρων των έργων διευθέτησης ρέματος Ερασίνου, στο τμήμα της κοίτης του, μήκους 5,5 χλμ. Περίπου, από το σημείο κατάντι των έργων της Αττικής Οδού νοτίως του αεροδρομίου Ελ. Βενιζέλος, έως την εκβολή του στον κόλπο της Βραυρώνας. Στη φάση της κατασκευής η διευθέτηση της κοίτης θα εισέλθει σε μήκος περίπου 800 μ. εντός της προστατευόμενης ζώνης του υγροτόπου. Ο Δήμος κρίνει ως επιτακτική την κατασκευή του έργου, καθώς θα επιτρέψει τη σημαντική αντιπλημμυρική προστασία των σημαντικών αρχαιολογικών χώρων όσο και της ευρύτερης οικιστικής και γεωργικής περιοχής, με τη δυνατότητα απαγωγής των υδάτων τα οποία πλέον δεν θα κατακλύζουν τα εδάφη.

Επίσης, ο Δήμος Μαρκόπουλου – Μεσογαίας, έχει ξεκινήσει από το 2007 την αναθεώρηση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου, η οποία δεν έχει ολοκληρωθεί. Ο Δήμος για την περιοχή αυτή προτείνει:

- Η παραθαλάσσια ζώνη της Χαμολιάς (Ζώνη Τουρισμού ΓΠΣ, σύμφωνα με το ΠΔ ΦΕΚ 199/Δ/2003) ως ζώνη Τουρισμού και Αναψυχής
- Ο οικισμός Πολυτεχνείου ως περιοχή Β κατοικίας (αμιγής κατοικία – παραθεριστική κατοικία)

- Δημιουργία Αττικού Πάρκου (ζώνη Β3). Στα όρια της περιοχής που προτείνεται για τη συγκρότηση του Αττικού Πάρκου, υπάρχουν ζώνες απόλυτης και μερικής προστασίας, όπως ζώνες Α και Β προστασίας αρχαιολογικών χώρων, δασικές περιοχές και ρέματα.

Ο Δήμος επίσης αναφέρει στην επιστολή του ότι για την περιοχή του Αττικού Πάρκου προτείνεται μια ήπια και ποιοτική ανάπτυξη που θα συνδυασθεί με τις προαναφερθείσες ζώνες, δημιουργώντας:

- Αρχαίες διαδρομές για αρχαιολογικούς περιπάτους
- Διαδρομές επίσκεψης και παρατήρησης της φύσης
- Διαδρομές επίσκεψης και εημέρωσης για τις παραδοσιακές καλλιέργειες, δρόμοι του κρασιού, γιορτές κρασιού, συγκέντρωση και επεξεργασία καρπών που παράγονται στην περιοχή (σύκα, φυστίκια, κηπευτικά).

Περιφέρεια Αττικής – Έργο ORIENTGATE

Για τους υγροτόπους της Αττικής, περιλαμβανομένου του παράκτιου έλους Βραυρώνας, υλοποιήθηκε το έργο Περιφερειακής Συνεργασίας ORIENTGATE «Ένα Δομημένο Δίκτυο για την Ενσωμάτωση της Γνώσης για το Κλίμα, στην Πολιτική και στο Χωρικό Σχεδιασμό» (2012 – 2014). Στο πλαίσιο του έργου, η Περιφέρεια Αττικής, μέσω της δ/σης Περιβάλλοντος, σε συνεργασία με το Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, εκτίμησαν τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και των ανθρωπογενών παρεμβάσεων και εκπόνησαν κείμενο στρατηγικής για τους υγροτόπους της Αττικής. Η «Στρατηγική για τους Υγροτόπους της Αττικής» (2014) διαμορφώθηκε βάσει των επιστημονικών ευρημάτων, για την αλλαγή του κλίματος και για την κατάσταση των υγροτόπων της επικράτειά της, τα οποία παρήχθησαν από ερευνητικούς φορείς – εταίρους του διακρατικού έργου ORIENTGATE. Η έρευνα περιελάμβανε συλλογή και επεξεργασία γεωχωρικών δεδομένων και δεδομένων για κλιματικές παραμέτρους και υγροτοπικά γνωρίσματα, καθώς και πληροφορίες από επιχειρησιακά προγράμματα και δράσεις, σε εξέλιξη ή προγραμματισμένες, από διάφορους φορείς, ομάδες, οργανώσεις και ιδρύματα. Πιο συγκεκριμένα, η Στρατηγική λαμβάνει υπόψη και ενσωματώνει προτάσεις κειμένων στρατηγικής και προγραμματισμού, όπως ο επιχειρησιακός σχεδιασμός για την περίοδο 2014-2020, η Εθνική στρατηγική και το Πρόγραμμα δράσης για τη βιοποικιλότητα, το Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας/Αττικής 2021, το Σχέδιο Διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών Υδάτων- Υδατικό Διαμέρισμα Αττικής και τα Επιχειρησιακά Σχέδια εμπλεκόμενων δήμων, της Περιφέρειας Αττικής.

Στην ανωτέρω Στρατηγική, για το παράκτιο έλος Βραυρώνας προβλέπονται τα εξής:

Μέτρο I-1

Εκπόνηση πιλοτικής έρευνας αξιοποιώντας τα αποτελέσματα του TEEB (The Economics of Ecosystems and Biodiversity) για την οικονομική αποτίμηση των υπηρεσιών των υγροτόπων ως ασπίδων στην κλιματική αλλαγή, ως νησίδων βιοποικιλότητας και ως φυσικών στοιχείων σύνδεσης του αστικού και περιαστικού τοπίου της Αττικής και ευρύτερα ως κοινωνικών και πολιτιστικών αγαθών. Παράκτιο έλος Βραυρώνας, ως προτεινόμενη περιοχή πιλοτικής έρευνας.

Μέτρο II-1

Οριοθέτηση και θεσμική κατοχύρωση ως προστατευόμενης περιοχής (άρθρο 5 του Ν.3937/2011) του Παράκτιου Έλους Βραυρώνας, και σύμφωνα με την πρόβλεψη του νέου ΡΣΑ (Ν. 4277 /ΦΕΚ 156/2014, άρθρο 22, παράγραφος 6).

Χαρτογράφηση και αξιολόγηση των οικοσυστημάτων της Αττικής και των υπηρεσιών τους, με έμφαση στη διατήρηση των υγροτόπων της Αττικής ως οικολογικών διαδρόμων για τη σύνδεση προστατευόμενων περιοχών και οικοσυστημάτων εν γένει, και ως στοιχείων πράσινης υποδομής (Green and Blue Infrastructures) του αστικού και περιαστικού τοπίου της Αττικής. Παράκτιο έλος Βραυρώνας, ως προτεινόμενη πιλοτική εφαρμογή (δράση εφαρμογής με δυνατότητα χρηματοδότησης από το Προγράμμα LIFE).

Μέτρο Π-2

Εκπόνηση σχεδίων με αντικείμενο την αποκατάσταση υποβαθμισμένων υγροτόπων και εφαρμογή μέτρων αποκατάστασης (π.χ απομάκρυνση ανενεργών υλικών). Παράκτιο έλος Βραυρώνας, ως περιοχή προτεραιότητας.

Μέτρο Π-3

Λήψη μέτρων διατήρησης για το Παράκτιο Έλος Βραυρώνας. Στόχος διατήρησης: Η βελτίωση του βαθμού διατήρησης των επιμέρους γνωρισμάτων του υγροτόπου της Βραυρώνας. Μέτρα διατήρησης: (1) Ενίσχυση των αρμοδίων υπηρεσιών για α) φύλαξη – επίβλεψη και β) απομάκρυνση υλικών και αποκομιδή απορριμμάτων. (2) Περιορισμός πρόσβασης σε τμήματα του οδικού δικτύου.

Υλοποίηση επιλεγμένων έργων ανάδειξης στους υγροτόπους της Αττικής ως ορνιθολογικών πάρκων ή πάρκων αναψυχής και άσκησης ήπιου τουρισμού, κατόπιν εκπόνησης σχετικών μελετών, όπου θα τεκμηριώνεται η σκοπιμότητα και η βιωσιμότητά τους. Υλοποίηση έργων ανάδειξης σε υγροτόπους, όπως το Παράκτιο Έλος Βραυρώνας, οι Πηγές του αρχαίου Ποταμού Ερασίνου, οι οποίοι συνδέονται με αρχαιολογικούς και ιστορικούς χώρους με στόχο την προβολή της αμφίδρομης σχέσης του ανθρώπου με τη φύση, από την αρχαιότητα ως τη σύγχρονη εποχή.

Υπουργείο Πολιτισμού

Λόγω της αρχαιολογικής σπουδαιότητας της περιοχής, το Υπουργείο Πολιτισμού, πέραν της φύλαξης και διάσωσης της πολιτισμικής κληρονομιάς, στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2007 – 2013 υλοποιεί δράσεις που στοχεύουν στη «Διαμόρφωση του αρχαιολογικού χώρου και συντήρηση της στοάς του ιερού της Αρτέμιδος στη Βραυρώνα» (πράξη με κωδικό MIS 305687 στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αττική»). Ο αρχαιολογικός χώρος του ιερού της Αρτέμιδος στη Βραυρώνα απλώνεται σε έκταση 5 περίπου στρεμμάτων στους νότιους πρόποδες του λόφου της Βραυρώνας, περίπου 200μ. νοτιοανατολικά του Μουσείου. Ο χώρος διαθέτει δύο εισόδους, μία δυτική που αποτελεί τη σημερινή κύρια είσοδο και μία δευτερεύουσα ανατολική. Μετά την ολοκλήρωση του έργου ο αρχαιολογικός χώρος του ιερού της Αρτέμιδος θα διαθέτει :

- νέα είσοδο στην ανατολική του πλευρά
- νέα εξωτερική περιφράξη σε ένα τμήμα της δυτικής του πλευράς
- οριοθετημένα μνημεία, όπου απαιτείται στη μελέτη, μέσω περιφράξεων
- οδεύσεις κυκλοφορίας για τους επισκέπτες και τα ΑΜΕΑ τόσο από το μουσείο έως την είσοδο του χώρου όσο και εντός του χώρου
- μεταλλικούς διαδρόμους κυκλοφορίας στο χώρο της Στοάς και κατά μήκος της Βόρειας Στοάς
- σήμανση με ενημερωτικές πινακίδες για κάθε μνημείο και γενικότερα για τη λειτουργία και τη σημασία του χώρου

- στέγαστρο προστασίας για τα διάσπαρτα αρχιτεκτονικά μέλη μεταξύ Ναού Αρτέμιδος και Ηρώου Ιφιγένειας
- δύο χώρους στάσεως για τους επισκέπτες (παγκάκια, κρήνες, κάδοι)
- επισκευασμένο κτήριο με μικτή χρήση κυλικείου και πωλητηρίου/εκδοτηρίου
- επισκευασμένο κτήριο με χρήση αποθήκης
- βελτιωμένο αντλιοστάσιο
- συντηρημένο τμήμα στυλοβάτη στοάς και γωνιακού κιονοκράνου ΒΑ γωνίας
- συντηρημένες βάσεις αναθηματικών βάθρων

Κατά τη διαβούλευση της τεκμηρίωσης και του σχεδίου δράσης κατέθεσε το WWF-Ελλάς με παρατηρήσεις γενικού χαρακτήρα για την περιοχή. Οι απόψεις τους βρίσκονται στο Παράρτημα Ι.

Κατωτέρω παρουσιάζονται οι πηγές πληροφοριών και η νομοθεσία για την ΕΖΔ GR3000004 Βραυρώνα – Θαλάσσια Παράκτια ζώνη (πίνακες 1 και 2)

Πίνακας 1. Πηγές πληροφοριών για την περιοχή GR3000004 Βραυρώνα – Θαλάσσια Παράκτια ζώνη

Τίτλος	Κατηγορία	Πηγή
Γκατζέλια, Άννα, κ.α. (μελετητές). 1998. Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη περιοχής Βραυρώνας: Α' Φάση. Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ) και ΕΠΕΜ Α.Ε. 121σ. + 21 Χάρτες.	Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη (ΕΠΜ)	Βιβλιοθήκη ΕΚΒΥ
Γκατζέλια, Άννα, κ.α. (μελετητές). 2000. Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη περιοχής Βραυρώνας: Α' & Β' Φάσεις. Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ) και ΕΠΕΜ Α.Ε. 121σ. + 21 Χάρτες.	Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη (ΕΠΜ)	Βιβλιοθήκη ΕΚΒΥ
Βονάτσου Ευγενία. 2002. Σχοινιάς και Βραυρώνα Αττικής: η οικολογική κατάσταση των περιοχών. Αθήνα. 78 σ.	Πτυχιακή εργασία	Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Βλαχοπουλιάτη Αναστασία. 2003. Ο υγρότοπος της Βραυρώνας οι προοπτικές εξέλιξής του. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Σχολή Αρχιτεκτόνων.	Μεταπτυχιακή εργασία	Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Σχολή Αρχιτεκτόνων
Σπανού Σοφία. 2010. Οικολογική αξιολόγηση και δημιουργία πρότυπου προγράμματος βιοπαρακολούθησης στην ευρύτερη περιοχή του διεθνούς αερολιμένα Αθηνών. Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Βιολογίας. Τομέας Βιολογίας Φυτών	Διδακτορική διατριβή	http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/5004/1/Spanou_S_PhD_Attiki_LIS.pdf
Χριστίνα Βίτους και Ρούλα Τρίγκου. 2012. Δράσεις και εκπαιδευτικά περιβαλλοντικά προγράμματα στον υγρότοπο της Βραυρώνας. Σελ. 8. 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε. «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία στη σημερινή πραγματικότητα: η	Άρθρο	http://www.kpe.gr/proceedings/12_Posters/112_Vitus_Trigou.pdf

Τίτλος	Κατηγορία	Πηγή
εμπειρία του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος". Θεσσαλονίκη, 30 Νοεμβρίου, 1 & 2 Δεκεμβρίου 2012, Κέντρο Διάδοσης Ερευνητικών Αποτελεσμάτων (ΚΕ.Δ.Ε.Α.) του Α.Π.Θ.		
Ραδέα Κ., Κουμάκη Α., Α.Μπέη Β. Πολυμένη Ρ.Μ. 2012. Δίαιτα του άνουρου αμφιβίου <i>Pelophylax ridibundus</i> (Pallas, 1771) στον υγρότοπο της Βραυρώνας . Σελ. 234. Αριανούτσου Μαργαρίτα, Π. Δημητρακόπουλος. 6 ^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Οικολογίας. Οικολογική Έρευνα στην Ελλάδα: Τάσεις, προκλήσεις, Εφαρμογές: Πρόγραμμα – Περιλήψεις.	Άρθρο	http://www.helecos.gr/files/conferences/Athens_2012/BOOK/BOOK_SCREENPREVIEW.pdf
Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία. 2014. Πρόγραμμα Προστασίας και Ανάδειξης του Υγροτόπου της Βραυρώνας .	Κατάλογος ειδών, με περιγραφή τους στην περιοχή	www.ornithologiki.gr/page_list.php?IID=2&sp=side&st=yes&sf=no&ss=yes&bc=2353
Giokas, S., D. Thomaz, V. Douris, R. Lecanidou and G. Rodakis. 2010. 5000 years of molecular evolution in a population of the land snail <i>Albinaria caerulea</i> transported by humans . J. of Molluscan Studies 76: 49 - 56.	Άρθρο	
Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας/Αττικής 2021 (ΣΜΠΕ-ΡΣΑ 2021). 637 σελ.	ΣΜΠΕ	http://www.organismosathinas.gr/userfiles/file/%CE%A3%CE%9C%CE%A0%CE%95%20%CE%A1%CE%A3%CE%91%202021.pdf
Μπενσασσών, Α. και Β. Παπαλεξόπουλος. 2004. Αντιπλημμυρική προστασία λεκανοπεδίου ρέματος Ερασίνου. Ημερίδα Αντιπλημμυρική προστασία Αττικής, Αθήνα 2 Νοεμβρίου 2004.	Άρθρο	

Πίνακας 2. Ανασκόπηση νομοθεσίας για την ΕΖΔ GR3000004 Βραυρώνα – Θαλάσσια Παράκτια ζώνη

Υγρότοπος Α Προτεραιότητας βάσει του νέου Ρυθμιστικού Σχεδίου Αττικής	Φ.Ε.Κ. 156/Α/1-8-2014
Όροι και Περιορισμοί Δόμησης επί της ευρύτερης περιοχής του αρχαιολογικού χώρου Βραυρώνας - Μαρκόπουλου Μεσογαίας	Φ.Ε.Κ 718/Δ/29-12-1979
Ειδική Ζώνη Διατήρησης ΒΡΑΥΡΩΝΑ – ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ, GR3000004 (βάσει του Ν. 3937/2011 Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις)	ΦΕΚ 60/Α/31-03-2011
Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου (Ζ.Ο.Ε.)	Φ.Ε.Κ. 456/Δ/24-9-1985
Χρήσεις Γης & Όροι και Περιορισμοί Δόμησης Ευρύτερης περιοχής Μεσογείων	Φ.Ε.Κ. 199/Δ/6-3-2003

Παράρτημα Ι: απόψεις φορέων (κατά χρονολογική σειρά άφιξης)